

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSÁNAK HIVATALA
AZ ENSZ ÁLTAL AKKREDITÁLT NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNY

Az alapvető jogok biztosának

JELENTÉSE

az AJB-1147/2020. számú ügyben
települési támogatás iránti kérelem ügyében folytatott elhúzódó eljárás
miatti panasz

Előadó: Némedi Erika

Érintett szervek: Sukoró Község Önkormányzat Képviselő-testülete

2020.

**Az alapvető jogok biztosának
Jelentése
az AJB-1147/2020. számú ügyben**

Az eljárás megindítása

A Sukoró községben élő panaszos azt sérelmezte, hogy a 2019. március 11. napján benyújtott, rendkívüli települési támogatás iránti kérelmére az önkormányzattól nem kapott választ. Amint szociális támogatás iránti kérelmében is megfogalmazta, tartósan beteg, létfenntartása veszélybe került, munkája nincsen. Települési támogatást azonban annak ellenére nem kapott, hogy rendkívüli és rendszeres támogatás iránt is nyújtott be kérelmet. Válasz a kérelmeire nem érkezett.

Miután a hivatalban tudomására hozták, hogy azért nem kaphat támogatást, mert fennálló szociális kölcsön tartozása van, kérelmezte annak elengedését. A panaszos ezzel összefüggésben elsősorban azt kifogásolta, hogy kérése tekintetében a polgármester és a jegyző egymásnak ellentmondó tájékoztatást adott, különösen pedig azt sérelmezte, hogy a polgármester tévesen tájékoztatta arról, hogy a „szociális kölcsön elengedése” nem a jegyző, hanem a polgármester hatáskörébe tartozik.

A panaszos korábban a Fejér Megyei Kormányhivatalhoz is fordult azt kifogásolva, hogy az önkormányzattól szociális kölcsönt kapott, pedig települési támogatást is igényelhetett volna helyette, ám kérelme benyújtásakor ez utóbbi lehetőségéről elmulasztották őt tájékoztatni.

Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (Ajbt.) 1. § (2) bekezdésének értelmében az alapvető jogok biztosa tevékenysége során megkülönböztetett figyelmet fordít többek között a leginkább veszélyeztetett társadalmi csoportok jogainak védelmére, ezért az ügy körülményeit vizsgálat keretében tekintetem át.

A panasz alapján felmerült a jogállamiság elvéből következő jogbiztonság követelményének, a szociális biztonsághoz való, valamint a tisztességes hatósági eljáráshoz fűződő jog sérelmének, illetve a sérelem közvetlen veszélyének a gyanúja.

Vizsgálatom keretében az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 21. § (1) bekezdés a) pontja alapján tájékoztatást kértem Sukoró Község Önkormányzatától.

Az érintett alapvető jogok és elvek

- Jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelménye (Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés: „*Magyarország független, demokratikus jogállam.*”)
- A jogorvoslathoz való jog (Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdés: „*Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.*”);
- Szociális biztonsághoz való jog (Alaptörvény XIX. cikk (1) és (2) bekezdés: „*Magyarország arra törekszik, hogy minden állampolgárának szociális biztonságot nyújtson. Magyarország a szociális biztonságot az (1) bekezdés szerinti és más rászorulóknak esetében a szociális intézmények és intézkedések rendszerével valósítja meg.*”)
- A hatósági ügyek tisztességes intézése (Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés: „*Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes*

módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”)

Az alkalmazott jogszabályok

- az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.)
- a szociális igazgatásról és szociális ellátásról szóló 1993. évi III. törvény (a továbbiakban: Szocvtv.)
- a pénzbeli és természetbeni szociális ellátások igénylésének és megállapításának, valamint folyósításának részletes szabályairól szóló 63/2006. (III. 27.) Korm. rendelet (Korm. rendelet)
- Sukoró Község Önkormányzat Képviselő-testületének 5/2015.(II. 18.) önkormányzati rendelete a szociális és gyermekvédelmi ellátások helyi szabályozásáról (ÖR)

A megállapított tényállás

A panaszos ügyében tájékoztatást és a keletkezett dokumentumok megküldését kértem Sukoró Község Önkormányzatának polgármesterétől. Elsősorban arra a kérdésre kerestem a választ, hogy a panaszos szociális kölcsöntartozása milyen jogszabályi feltételek fennállása esetén engedhető el, illetve milyen szabályok alkalmazandók panaszos tekintetében a részletfizetésre. Ugyancsak választ vártam a kifogásolt rendkívüli települési támogatás iránti kérelem tárgyában született döntés tekintetében.

A polgármester tájékoztatása szerint a panaszos 2015. évben 5 alkalommal összesen 114.000 Ft, 2016. évben 3 alkalommal összesen 58.000 Ft, 2018. évben 3 alkalommal összesen 85.500 Ft támogatásban részesült. Ezen felül 2015. évben egy alkalommal összesen: 40.000 Ft, 2016. évben egy alkalommal 30.000 Ft összegű kamatmentes kölcsönt folyósítottak számára.

A fentiekén túl a polgármester azt is tudomásomra hozta, hogy a panaszos 2019-ben benyújtott települési támogatás iránti kérelmére 2.000 Ft összegű támogatásban részesült, „amellyel ezidáig nem élt”.

A szociális kölcsöntartozással kapcsolatosan mindössze annyit közölt: „a szociális kölcsön eltörlésére vonatkozó rendelkezést helyi rendeletünk nem tartalmaz”.

A csatolt dokumentumok szerint 2019. január 21. napján az önkormányzat a panaszost felszólította a fennálló 65.000 Ft-os kölcsöntartozása 8 napon belüli kiegyenlítésére.

A panaszos 2019. január 28. napján rendkívüli települési támogatás iránti kérelmet nyújtott be az erre szolgáló formanyomtatványon.

Az önkormányzat jegyzője az S/1040-2/2019. számú 2019. március 18-án kelt válaszában a panaszost arról tájékoztatta, hogy a **rendkívüli települési támogatás megítélésének feltétele, hogy a kérelmező nevének ne legyen az önkormányzat felé fennálló tartozás.** A panaszos 2019. március 11-én beadott szociális kölcsön elengedésére irányuló kérelmével kapcsolatosan pedig azt közölte, hogy a 65.000 forint összegű szociális kölcsön tartozás elengedése hatásköre hiányában nem lehetséges.

A panaszos 2019. március 21-én kelt levelében a szociális kölcsön elengedését, vagy részletfizetés engedélyezését kérte a jegyzőtől, majd a jegyzővel telefonon történt beszélgetés után 2019. április 10. napján újabb kérelemmel fordult a polgármesterhez. Ebben a polgármester hatáskörét biztosító ÖR.1. és 2. §-aira való hivatkozással kérte a kérelme elbírálását, a rendkívüli települési támogatás iránti kérelmének az előírt formanyomtatványon – mellékletekkel együtt – történő egyidejű benyújtása mellett. A polgármester 2019. április 30-án az S/1040-3/2019.számú határozatával az ÖR. 2.§, 3.§ és a 4.§, 5.§ (1), (2) a) pontjára hivatkozva 2.000 Ft települési támogatás kiutalásáról döntött.

Ugyanezen a napon a jegyző iktatószám nélküli levelében a 65.000 Ft-os szociális

kölcsön 8 napon belül történő visszafizetésére hívta fel a panaszost. Szintén ezen a napon küldte meg a polgármester is a panaszos számára az S/1040-4/2019. számú levelét, melyben megismétli, hogy a tartozás elengedésére felhatalmazás hiányában nincs lehetősége.

A vizsgálat megállapításai

I. A hatáskör tekintetében

A feladat- és hatáskörömet, valamint ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságaimat az Ajbt. határozza meg.

Az alapvető jogok országgyűlési biztosának feladat- és hatáskörét, valamint az ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságokat az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (Ajbt.) rögzíti.

Az 1.§ (2) bekezdésének d) pontja alapján a biztos megkülönböztetett figyelmet fordít a leginkább veszélyeztetett társadalmi csoportok jogainak védelmére. A támogatásokra, adományokra szoruló, nélkülöző, szegénységben élő emberek különösen veszélyeztetett helyzetűek, akik tekintetében a biztos alapjogvédő munkája különösen jelentős.

Az Ajbt. 18. § (1) bekezdésének a) pontja szerint az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha megítélése szerint közigazgatási szerv tevékenysége vagy mulasztása a beadványt tevő személy alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár (a továbbiakban együtt: visszásság), feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket – ide nem értve a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatát – már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

Ennek alapján a közigazgatási szerv, valamint a helyi önkormányzat az alapvető jogok biztosa által vizsgálható hatóságnak minősül. Az Ajbt. idézett hatásköri szabályai értelmében tehát a jelen ügyben vizsgált szervekre, a tűzifát osztó érintett önkormányzatokra az ombudsman vizsgálati jogosultsága egyértelműen kiterjed.

Az Ajbt. 28. § (1) bekezdése rögzíti, hogy az alapvető jogok biztosa az általa lefolytatott vizsgálatról jelentést készít, amely tartalmazza a feltárt tényeket és az ezeken alapuló megállapításokat és következtetéseket.

II. A vizsgált alapjogok és elvek tekintetében

Az alapvető jogok biztosa egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggésrendszer feltárása során autonóm, objektív módon, kizárólag alapjogi érvek felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget az Alaptörvényben kapott mandátumának. Álláspontom szerint az ombudsman akkor jár el helyesen, ha következetesen, zsinórmértékként támaszkodik az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint az egyes alapjogi tesztekre.

Magyarország Alaptörvényének és az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény hatályba lépésével az alapvető jogok biztosaként is követni kívánom a fenti gyakorlatot, így míg az Alkotmánybíróság eltérő álláspontokat nem fogalmaz meg, eljárásom során irányadónak tekintem a testület eddigi megállapításait. Mindezt alátámasztandó, az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában arra mutatott rá, hogy „az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybírósági döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni”.

Az Alkotmánybíróság ugyanakkor a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatában azt emelte ki, hogy az adott határozatban vizsgált törvényi rendelkezések esetében már az Alaptörvény Negyedik Módosítása alapján jár el a korábbi alkotmánybírósági határozatokban foglaltak felhasználhatóságát illetően. A testület ennek kapcsán elvi éllel azt mondta ki, hogy „az

Alkotmánybíróság a hatályát veszttet alkotmánybírósági határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelenítéssel hivatkozhatja vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket. Az indokolásnak és alkotmányjogi forrásainak ugyanis a demokratikus jogállamban mindenki számára megismerhetőnek, ellenőrizhetőnek kell lennie, a jogbiztonság igénye az, hogy a döntési megfontolások átláthatóak, követhetőek legyenek. A nyilvános érvelés a döntés indoklásának létalapja. A korábbi határozatokban kifejtett érvek felhasználhatóságát az Alkotmánybíróság mindig esetről esetre, a konkrét ügy kontextusában vizsgálja.”

A fenti elvi jelentőségű tétellel összhangban vizsgálati megállapításaim évrrendszerének megfogalmazása, az egyes alapjogok, alkotmányos elvek értelmezése során – ellenkező tartalmú alkotmánybírósági iránymutatás megszületéséig, az alkotmányszöveg változását, a tartalmi, illetve kontextuális egyezőséget is figyelembe véve – az alapvető jogok biztosaként továbbra is irányadónak tekintem az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény hatályba lépését megelőzően meghozott határozatait indoklásában kifejtett érveket, jogelveket és összefüggéseket.

1. A 2012. január 1-jén hatályba lépett Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése kimondja, hogy Magyarország független, demokratikus *jogállam*. Az Alkotmánybíróság korábbi töretlen gyakorlata alapján ennek a jogállami minőségnek nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság.

A jogbiztonság az állam kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. A következetes alkotmánybírósági gyakorlat¹ rámutat arra, hogy a jogbiztonság nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is. Csakis formalizált eljárási szabályok megkövetelésével és betartásával működhetnek alaptörvénynek megfelelően a jogintézmények. Az Alkotmánybíróság a 75/1995. (XI. 21.) számú határozatában azt is kimondta, hogy az alanyi jogok és kötelezettségek érvényesítésére szolgáló eljárási garanciák a jogbiztonság alkotmányos elvéből következnek. Megfelelő eljárási garanciák nélkül működő eljárásban a jogbiztonság szenved sérelmet.

2. Az Alaptörvény XXIV. cikke kinyilvánítja a *hatósági ügyek tisztességes intézéséhez* való jogot. Az Alkotmánybíróság 56/1991.(XI.8.) számú határozatában kifejtette, hogy a jogállamiság egyik alapvető követelménye, hogy a közhatalommal rendelkező szervek a jog által meghatározott szervezeti keretek között, a jog által megállapított működési rendben, a jog által polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki a tevékenységüket. A jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelményének mind szabályozási szinten, mind a jogalkalmazó szervek mindennapi gyakorlatában érvényesülnie kell, amiből az következik, hogy az ügyfél tisztességes eljáráshoz fűződő jogát az eljárás minden szakaszában érvényesíteni kell.

Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése tartalmazza, hogy mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok – ide értve a közszolgáltatást végző szerveket – részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék, a törvényben meghatározottak szerint indokolják. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a közigazgatás törvényessége akkor valósul meg, ha jogilag szabályozott eljárási keretek között működik. Amint arra a jogállamiság követelménye kapcsán már utaltunk, nem hagyható figyelmen kívül továbbá, hogy a kiszámíthatóság – beleértve az egységes jogalkalmazást – és az eljárási garanciák biztosítása szorosan összekapcsolódik az egyes alanyi alapjogok, szabadságjogok védelmével, mintegy kölcsönösen feltételezik egymást. Az Alkotmánybíróság számos esetben elvi érveléssel mutatott rá arra, hogy az alanyi jogok érvényesítésére szolgáló eljárási garanciák a jogbiztonság alkotmányos követelményéből erednek, de szoros kapcsolatban állnak a jogegyenlőséggel,

¹ 9/1992. (I. 30.) AB határozat

törvény előtti egyenlőséggel is. A megfelelő eljárási garanciák nélkül működő eljárásban ugyanis a jogbiztonság az, ami sérelmet szenved. A tisztességes eljárás követelménye olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet megítélni. A tisztességes eljáráshoz való jog abszolút jog, amellyel szemben nem létezik mérlegelhető más alapvető jog vagy alkotmányos cél, mert már maga is mérlegelés eredménye. Olyan jogalkalmazói eljárást foglal magában, amely a materiális jogállam értékrendjének megfelelően, a demokratikus alkotmányfejlődés során kikristályosodott alapelvek és szabályok alapján zajlik.

3. Az Alaptörvény XIX. cikke fejezi ki az állami törekvést a szociális biztonság megteremtésére. Az Alkotmánybíróság több határozatában kifejtette, hogy a *szociális biztonság*hoz való jog nem alapjog, hanem olyan állami kötelezettségvállalás, amelynek az állam eleget tesz, ha a szociális ellátás biztosítására megszervezi és működteti a társadalombiztosítás és a szociális támogatás egyéb rendszereit. Ez a szociális ellátások összessége által nyújtott megélhetési minimum állami biztosítását jelenti, az állami feladat teljesítéséhez szükséges intézményrendszer létrehozásán, fenntartásán és működtetésén keresztül.

A szociális biztonsághoz való joggal összefüggésben az Alkotmánybíróság 1995-ben kimondta, hogy annak elbírálásánál, hogy a ténylegesen élvezett szolgáltatásokból mit és hogyan lehet alkotmányosan megvonni, a szociális jogok annyiban játszanak szerepet, hogy az elvonások folytán a szociális ellátás mértéke egészében nem csökkenhet az Alkotmány 70/E. § szerint megkövetelhető minimális szint alá. A 32/1998. (VI. 25.) AB határozatban követelményként azt állapította meg, hogy a szociális biztonsághoz való jog a szociális ellátások összessége által nyújtandó olyan megélhetési minimum állami biztosítását tartalmazza, amely elengedhetetlen az emberi méltósághoz való jog megvalósulásához. 2000-ben pedig elvi érveléssel mondta ki, hogy az Alkotmány a szociális biztonsághoz való jog kinyilvánításával a szociális ellátások összessége által nyújtott megélhetési minimumnak az állami biztosítását állapítja meg.

A megélhetési minimumot biztosító szociális ellátások rendszerének kialakításakor alapvető követelmény az emberi méltóság védelme: az állam köteles az emberi lét alapvető feltételeiről gondoskodni. A megélhetési minimum garantálásából azonban konkrét részjogok, mint alkotmányos alapjogok nem vezethetők le. A határozat indokolásban kiemelte az AB, hogy a szociális biztonság alapjogánál az alkotmányossági mérce az ellátás minimális mértékének meghatározásával konkrétá vált: „a szociális intézményrendszer keretében nyújtandó ellátásnak olyan minimumot kell nyújtania, hogy az biztosítsa az emberi méltósághoz való jog megvalósulását. Az ezt a minimumot el nem érő mértékű szolgáltatás esetében a szociális biztonsághoz való jog érvényesüléséről nem lehet beszélni”.

Az ügy érdeme tekintetében

Jelen eljárásban a tekintetben kellett állást foglalnom, hogy Sukoró Község Önkormányzata polgármesterének, illetve jegyzőjének eljárása megfelelt-e a hatósági ügyek tisztességes intézéséhez fűződő követelménynek, a szociális kölcsön visszafizetésére irányuló eljárás során történt-e olyan mulasztást, amely a panaszos alapjogainak sérelmét eredményezte.

1. Az ügyek tisztességes intézéséhez való jog érvényesülése

A panaszos 2019. január 28. napján nyújtotta be a rendkívüli települési támogatás iránti kérelmét, amelyet 2019. április 30. napján bírált el határozatával a polgármester.

Az Alaptörvény második, *Szabadság és felelősség* címet viselő részében az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogai közé sorolta a tisztességes hatósági eljáráshoz való jogot. Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és *ésszerű határidőn belül*

intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni. Az Alaptörvény azt is deklarálja, hogy mindenkinek joga van törvényben meghatározottak szerint a hatóságok által feladatuk teljesítése során neki jogellenesen okozott kár megtérítésére.

Az Alkotmánybíróság a 6/2017. (III. 10.) AB határozatában tekintette át a tisztességes eljáráshoz való jog értelmezésével összefüggésben kialakított gyakorlatát. A testület ebben a határozatában is hangsúlyozta, hogy a tisztességes eljáráshoz való jog a korábbi alkotmánybírósági gyakorlatban is alkotmányos védelemben részesült, annak ellenére, hogy szövegszerűen nem szerepelt az Alkotmányban. Az Alkotmánybíróság az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában 1950. november 4-én kelt Egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény) 6. cikkében foglalt tisztességes eljáráshoz való jog védelmét az Alkotmány 57. § (1) bekezdésébe foglalt független és pártatlan bírósághoz való jog, valamint az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből eredő eljárásjogi garanciák egymásra vonatkoztatása útján alakította ki. Az Alkotmánybíróság a 6/1998. (III. 11.) AB határozatban (ABH 1998, 91.) foglalta össze a tisztességes eljáráshoz való jog lényegéről kialakított álláspontját. E szerint a tisztességes eljárás (fair trial) követelménye nem pusztán a tisztességes (igazságos) tárgyalást foglalja magában, hanem kiterjed az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételére is. Az ezt követő döntéseiben az Alkotmánybíróság esetről-esetre határozta meg a tisztességes eljárás által megkövetelt konkrét ismérveket.

Az Alkotmánybíróság eddigi következetes gyakorlata² szerint az összes részletszabály betartása, vagy egyesek megszegése ellenére lehet az eljárás igazságtalan, méltánytalan vagy nem tisztességes.

Lényeges kiemelni a testület következetes álláspontját abban is, hogy **a tételes jogszabályi rendelkezések alapelvekkel együtt történő alkalmazása biztosíthatja, hogy a hatóság eljárása nem pusztán jogszerű, hanem méltányos, és alkotmányos is lesz.**

A Szocvtv. 2018. január 1-én hatályba lépett 140/X. § -a szerint a törvénynek az általános közigazgatási rendtartásról szóló törvény és a közigazgatási perrendtartásról szóló törvény hatálybalépésével összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2017. évi L. törvénnyel megállapított rendelkezéseit az azok hatálybalépését követően indult és a megismételt eljárásokban alkalmazni kell.

Az Ákr. is az alapelvei között rögzíti, hogy a hatóság a hatásköre gyakorlása során a jogszabályban meghatározott **határidőn belül, észszerű időben jár el.** A jogszerűség elvének ez, az Ákr. 2. § (2) bekezdés c) pontjában megfogalmazott eleme a tisztességes ügyintézéshez való jog egyik alappillére. Az Ákr. indokolása alapvető elvárásként jeleníti meg a közigazgatási hatósági eljárásokkal szemben, hogy azokban **a lehető leggyorsabban végleges döntés születhessen.**

Mivel eljárásom fókuszában annak a kérdésnek a vizsgálata állt, hogy a panaszos támogatás iránti kérelme ügyében a jegyző, illetőleg a polgármester jogszerűen járt-e el, ezért a továbbiakban a jobbiztonsághoz, illetve a hatósági ügyek tisztességes intézéséhez fűződő jogok vonatkozásában azt tekintettem át, hogy **a hatósági döntés egyes elemei** megfeleltek-e a hatósági ügyek tisztességes intézéséhez fűződő alkotmányos követelményeknek.

Az ÖR. 2.§-a szerint **a rendeletben szabályozott ellátásokra** való jogosultság megállapításáról és megszüntetéséről a képviselő-testület által átruházott hatáskörben a polgármester jogosult dönteni.

Az Ákr.50. § (2) bekezdés c) pontja alapján az ügyintézési idő teljes eljárásban 60 nap.

A panaszos 2019. január 28. napján benyújtott panaszja ügyében alakszerű határozatot legkésőbb március 28. napján kellett volna hoznia a döntésre jogosult polgármesternek. Ez a határozat azonban elkésve, 2019. április 30. napján született meg.

Az Ákr. fentebb is hivatkozott 2. § (1) bekezdésének megfogalmazása szerint a közigazgatási hatóság jogszabály felhatalmazása alapján, hatáskörét a jogszabály keretei között,

² 26/2015. (VII. 21.) AB határozat, Indokolás [49]-[52]

rendeltetésszerűen gyakorolva jár el. A jogalkotó a (2) bekezdésben azt is előírja, hogy a hatóság a hatásköre gyakorlása során a szakszerűség, az egyszerűség, az ügyféllel való együttműködés és a jóhiszeműség követelményeinek megfelelően, a törvény előtti egyenlőség és az egyenlő bánásmód követelményét megtartva, indokolatlan megkülönböztetés és részrehajlás nélkül, **a jogszabályban meghatározott határidőn belül, észszerű időben jár el.**

Az Ákr. fentebb hivatkozott 2. §-ában foglalt alapelvekkel összefüggésben lényeges kiemelni az Alkotmánybíróság következetes álláspontját abban is, **hogy a tételes jogszabályi rendelkezések alapelvekkel együtt történő alkalmazása biztosíthatja, hogy a hatóság eljárása nem pusztán jogszerű, hanem méltányos, és alkotmányos is lesz.**

Abban az esetben azonban, ha az eljáró hatóság a tételes jogszabályi rendelkezéseket sem alkalmazza maradéktalanul, a hatóság eljárása nem minősíthető jogszerűnek. Ennek következtében viszont a hatósági eljárás alkalmas arra, hogy a tisztességes hatósági eljárás elvének érvényesülésével összefüggésben sérelmet okozzon.

A vizsgálat igazolta a panaszban foglaltakat a tekintetben, hogy az ügyfél kérelme ügyében **döntéshozatalra** csak hetekkel **a jogszabályban rögzített határidőn túl került sor.**

Mindebből következően a Sukoró Község Önkormányzata polgármesterének a panaszos kérelme elbírálására irányuló elhúzódó eljárása a hatósági ügyek tisztességes intézésével összefüggő visszásságot okozott, amelynek következtében sérült a kérelmező jogbiztonsághoz való joga is.

A hatóság hallgatása különösen azért aggályos, mert a jövedelemmel nem rendelkező, ezért anyagi szempontból kiszolgáltatott rászoruló személy szociális helyzetét nehezítette el. Emiatt **Sukoró Község Önkormányzata polgármesterének eljárása a rászoruló szociális biztonsághoz fűződő jogával összefüggésben is visszásságot okozott.**

2. A szociális kölcsön visszatérítése

A polgármester megkeresésemre adott válaszában kölcsöntartozással kapcsolatosan arra hivatkozott, hogy a szociális kölcsön eltörlésére vonatkozó rendelkezést a helyi rendelet nem tartalmaz.

Korábban a Szocvtv. 45.§ (1) bekezdése szabályozta az önkormányzati segélyt, amely a rendelkezés akkor hatályban lévő szabályai szerint pénzügyi szolgáltatási tevékenységnek nem minősülő kamatmentes kölcsön formájában is nyújtható volt. Ennek alapján Sukoró Község Önkormányzata a szociális igazgatásról és a pénzügyi és természetben nyújtott ellátásokról szóló, azóta hatályon kívül helyezett 7/2003. (IX. 12.) számú rendeletének³ 8. § d) pontjába foglalta a szociális kölcsönt, mint a helyi pénzügyi támogatások egyik formáját.

Magyarország 2015. évi központi költségvetésének megalapozásáról szóló 2014. évi XCIX. törvény 80. §-a azonban **hatályon kívül helyezte az önkormányzati segélyt** szabályozó rendelkezéseket, ezek között pedig a kamatmentes kölcsönt is. A Szocvtv. 45. §-ának **települési támogatást bevezető**, 2015. március 1. napjától hatályos szövege már csak a települési támogatást, és a rendkívüli települési támogatást tartalmazza, a **hatályos szabályozásból kikerült a kamatmentes kölcsön, mint szociális támogatási forma.**

Az új szabályozáshoz illeszkedően léptette életbe 2015. február 18-án Sukoró Község Önkormányzatának Képviselő-testülete a szociális és gyermekvédelmi ellátások helyi szabályozásáról szóló ÖR-t. Ez a rendelet már nem tartalmazott szociális kölcsönrel kapcsolatos szabályokat, de átmeneti rendelkezéseket sem alkottak a visszafizetés alatt álló szociális kölcsönökről, a visszatérítés – ezek között a részletfizetés és az esetleges méltányosság – szabályairól.

Ennek következtében a panaszos sem rendelkezhetett semmilyen információval arról,

³ https://www.sukoro.hu/index.php?pg=sub_12

hogy lehetséges-e a részletfizetés, illetőleg a tartozás méltányosságból történő elengedése, és ha lehetséges, milyen feltételek teljesülése mellett.

Az Alkotmánybíróság következetesen képviselt álláspontja szerint a jogbiztonsághoz való jog érvényesülése megköveteli, hogy a közhatalommal rendelkező szervek a jog által meghatározott szervezeti keretek között, a jog által megállapított működési rendben, a jog által **a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtsék ki tevékenységüket.** A jogbiztonság követelményének pedig a jogalkalmazó szervek mindennapi gyakorlatában érvényesülnie kell. Ez a hatósági eljárásra vetítve azt jelenti, hogy az eljáró szerveknek a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon kell kifejteniük tevékenységüket.

A csatolt dokumentumok alapján megállapítható, hogy 2019. január 21. napján az önkormányzat a panaszost felszólította a fennálló 65.000 Ft-os kölcsöntartozása 8 napon belüli kiegyenlítésére. A csatolt dokumentumokból arra lehet következtetni, hogy e tartozását a panaszos anyagi körülményei miatt nem tudta kiegyenlíteni, emiatt települési támogatást próbált igényelni. Miután a települési támogatás megállapítására hatáskörrel rendelkező polgármester a kérelme ügyében nem döntött, újabb kérelmet nyújtott be a polgármesterhez. A polgármester 2.000 Ft-os települési támogatásról szóló döntésével egyidejűleg a jegyző a 65.000 Ft-os szociális kölcsön 8 napon belül történő visszafizetésére hívta fel a panaszost.

Ugyanakkor sem a település jegyzője, sem a polgármestere **nem adott tájékoztatást a panaszosnak arról, hogy ez a támogatási forma már nem tartozik a szociális törvény hatálya alá,** ahogyan arról sem adtak felvilágosítást, hogy a szociális kölcsön visszafizetése ügyében – ideértve a részletfizetést és az esetleges méltányossági döntést is – mely szerv jogosult dönteni.

Mindezekre figyelemmel a vizsgált eljárás a fentiek miatt alkalmas volt arra, hogy a rászoruló személy jogbiztonsághoz, illetve a szociális biztonsághoz fűződő jogával összefüggésben visszásságot okozzon, illetőleg a jogsérelem közvetlen veszélyét idézze elő.

Az ombudsmani vizsgálat idején azonban a polgármester pótlólag, 2020. január 20. napján kelt levelében megküldte a panaszos szociális kölcsön ügyében hozott 94/2019. (VIII.29.) Képviselő-testületi határozatot és a hozzá tartozó előterjesztést.

Ebből megállapítható, hogy Sukoró Község Önkormányzatának Képviselő-testülete mentesítette a panaszost a szociális kölcsön visszafizetése alól. A döntést előkészítő polgármester az előterjesztésben feltárta, hogy a panaszos megkereste az évek óta húzódó szociális kölcsön elengedése ügyében, és leírta azt is, hogy tekintettel arra, hogy a helyi rendelet a szociális kölcsön elengedéséről nem rendelkezik, a kérelmet elutasította, ami miatt a panaszos az Alapvető Jogok Biztosának Hivatalához fordult.

A képviselőtestület figyelembe vette a polgármester javaslatát, valamint azt is, hogy a panaszos évek óta munkanélküli és beteg, így a szociális kölcsön visszafizetése alóli mentesítésről döntött.

Tekintettel arra, hogy **a polgármester intézkedett az alapjog sérelmét előidéző helyzet megszüntetéséről, Sukoró Község Önkormányzatának Képviselő-testülete pedig a visszásságot saját hatáskörében megszüntette,** a sérelmezett eljárással kapcsolatos további vizsgálatot lezártam.

Összegzés

Az eset vizsgálatának tapasztalatai szerint a panaszos ügyében eljáró szervek a fentebb elemzett jogalkalmazói gyakorlata következtében olyan helyzet alakult ki, amely alkalmas volt arra, hogy a panaszos az eljárás során kiszolgáltatott helyzetbe kerüljön. Ez a panaszos vonatkozásában a hatósági ügyek tisztességes intézéséhez fűződő, valamint a szociális biztonsághoz való jog sérelmét idézte elő.

Végül az eset vizsgálata során feltárt hiányosságok alapján kiemelten fontosnak tartom

felhívni arra a figyelmet, hogy a szociális támogatást kérelmezőket a szociális transfereket érintő minden eljárás minden szakaszában teljes körű, pontos, és hiteles tájékoztatás illeti meg, mert ez az eljárás alapvetően befolyásolja mindennapi életüket, megélhetésüket.

Intézkedéseim

Tekintettel arra, hogy az eljáró hatóság a panaszolt eljárást megszüntette, és a szociális kölcsön tartozást elengedte, kezdeményezéssel nem élek. Azonban a jelentésben feltárt alapjogi visszásságok jövőbeni bekövetkezése lehetőségének megelőzése érdekében, az Ajbt. 32. § (1) bekezdése alapján felhívom Sukoró Község Önkormányzat jegyzőjének figyelmét az ügyfelek teljes körű, pontos, és hiteles tájékoztatásának szükségességére, valamint az eljárási határidők betartására.

Budapest, 2020. az elektronikus dátumbélyegző szerint

Dr. Kozma Ákos